

	Begeleidingsopdracht Verbindingsambassadeurs		
	Praktijkverhaal	PSC Open Huis	Bruggen slaan tussen jeugd- en welzijnswerk

PSC Open Huis is ontstaan vanuit het Protestants Sociaal Centrum in Antwerpen. Uit deze organisatie groeide een Vereniging waar armen het woord nemen en een werking voor jonge vluchtelingen, gericht op alleenstaande jongeren met een vluchtverhaal tussen 17 en 21 jaar. PSC ondersteunt deze jongeren op verschillende levensdomeinen en organiseert voor hen een groepsgericht aanbod met ontmoeting en activiteiten. Een succesvolle combinatie die de organisatie een unieke plaats geeft in het Antwerpse jeugd(welzijns)werk.

“Minderjarige vluchtelingen worden vrij goed ondersteund tot hun 18de, maar dan valt heel veel omkadering weg. Wij vinden dat je een 18-jarige die hier helemaal alleen woont, niet zomaar kunt loslaten. Daarvoor dient deze organisatie. Om jongeren te helpen een netwerk uit te bouwen, maar ook om juridische en psychosociale ondersteuning te geven. We ondersteunen hen bij de zoektocht naar een woonst, werk, opleiding,... maar we bieden ook psychische ondersteuning. Veel jongeren zijn beschadigd door hun vlucht, hun migratieverleden of door wat zij hier meemaken.” (Verbindingsambassadeur PSC)

“We zijn vier dagen per week open. Jongeren kunnen hier ten allen tijde dan binnenlopen en kunnen direct bij iemand terecht met hun zorgen en vragen. Maar het is ook belangrijk dat ze hier leeftijdsgenoten ontmoeten die ook gevlucht zijn. We willen niet de zoveelste organisatie zijn waar jongeren voor een kwartiertje terecht kunnen bij een maatschappelijk werker.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Andere organisaties sturen alleenstaande nieuwkomers gericht door naar PSC omwille van hun expertise en specifieke aanpak. Maar de noden zijn groter dan het aanbod van PSC alleen kan invullen. Vooral de uitbouw van een netwerk kan PSC niet alleen realiseren. Jonge nieuwkomers willen ook mensen leren kennen die ‘van hier’ zijn. Veel nieuwkomers leven ook in eenzaamheid. Ze willen mensen leren kennen, maar ze ervaren drempels.

“Ze zijn gedreven en positief, maar ze zijn ook wel wat meer ingetogen. Er zijn jongeren die perfect Nederlands praten en zich nog altijd excuseren voor hun Nederlands. Ze zijn er van overtuigd: ik ga nooit op jouw niveau komen. Dat soort gedachten zijn heel spijtig en confronterend. Die gasten willen keigraag vooruit geraken, integreren, een goede job vinden, in contact komen met Belgische jongeren,... Maar je voelt ook dat ze al heel snel ervaren hebben: voor mij zal het toch iets moeilijker worden. Ik vertrek hier vanuit een tweederangs positie. Voor iemand die hier geboren is, gaat het toch wel veel gemakkelijker.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Netwerk uitbouwen

PSC wil een uitvalsbasis zijn van waaruit jongeren toch veel mensen kunnen leren kennen. Daarom willen ze een sterkere samenwerking tussen jeugd(welzijns)organisaties tot stand brengen zodat jongeren vlotter en op eigen kracht hun weg vinden naar en tussen organisaties. Het ultieme doel is dat jongeren lid of begeleider worden in een andere jeugdwerking. Maar nieuwe mensen ontmoeten of samen activiteiten doen is ook al mooi. Vrienden maken en sociale contacten leggen, daar draait het om, niet om de activiteit op zich.

“Verschillende jongeren hebben de skills om als leiding te fungeren. Op zich bereiden we hen daar ook op voor. We houden maandelijks een planningsvergadering met hen. We proberen

hen ook te betrekken bij het opzetten van activiteiten zodat ze zelf verantwoordelijkheid opnemen. Maar we verwachten niet dat al onze jongeren instromen als leden of leiding. Het zou mooi zijn als ze activiteiten samendoen. Maar dat kunnen ook activiteiten zijn als samen koken of samen gaan bowlen of zo, dat ze gewoon elkaar wat leren kennen, dat ze de jeugdbeweging ook leren kennen. Er zijn altijd groepen die wel extra leiding kunnen gebruiken. Als er jongeren zijn die er nood aan hebben om systematisch een dag in de week daar te zijn, hebben ze tenminste die optie. Ze weten dat dat aanbod er is, ze kennen dat, ze kunnen het ook tegen hun vrienden vertellen. Wij verwachten inderdaad niet dat die allemaal als lid of leider gaan aansluiten, want dat lijkt mij heel moeilijk ook qua uniform en zo, maar we hopen gewoon dat ze op die manier ook wat meer in contact komen met mensen uit de jeugdbeweging.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Het basisidee van het project is dat nieuwkomers en jeugd(welzijns)werkers samen activiteiten uitwerken. In eerste instantie zocht en vond PSC het formele engagement van een 20-tal Antwerpse jeugd(welzijns)werkingen om een netwerk op te richten. PSC ziet de uitbouw van dit netwerk op meerdere niveaus: overleg tussen de coördinatoren, uitwisseling tussen de leiding en ontmoeting tussen de jongeren. Zeker in het begin vergde het extra inspanningen om het formele engagement van organisaties om te zetten in een effectieve, actieve deelname aan het project. Verschillende initiatieven om het project op gang te trekken, kenden een beperkte respons.

Ook vanuit PSC kende het project een moeizame start door een vroege personeelwissel. De oorspronkelijk bedoeling was om binnen PSC een groep samen te stellen van nieuwkomers die al wat langer in Antwerpen verblijven. Die groep zou maandelijks activiteiten opzetten samen met vrijwilligers en medewerkers van andere jeugdwerkingen. Bij de aanvang beschikte PSC over een mature groep jongeren die bereid was om mee te werken. Maar die groep kreeg al snel andere verantwoordelijken zoals werken en/of studeren of ze werden gevraagd op andere plekken, voor andere engagementen.

Betekenis van vrije tijd

De jongeren die bij PSC langs komen, hebben nu eenmaal heel wat zorgen aan hun hoofd: gezinshereniging, een dak boven hun hoofd, studeren, geld verdienen. Vrije tijd lijkt dan een luxe. De medewerkers van PSC proberen de hoogste noden te lenigen en daarna de stap te zetten naar ontspanning.

“Er komen veel jongeren met dringende vragen. Als je prioritaire zorg is: zal mijn familie ooit naar hier kunnen komen, dan wil je daar eerst een oplossing voor zoeken. Als de jongeren vragen hebben over hun administratie of zoiets, dan moet je hen eerst het gevoel geven: dit wordt behandeld. Pas dan is hun hoofd voldoende vrij voor andere dingen. Ze zijn dan veel meer geneigd om ergens mee naartoe te gaan omdat de grootste prioriteit van de baan is. Nu kunnen ze even aan zichzelf denken. De meeste jongeren worden naar hier gestuurd om geld te verdienen om terug te sturen. Dus er ligt veel druk op hen en ze zijn niet meteen geneigd om te zeggen: ik wil ‘ns een keertje gaan fietsen. Dat heeft wat tijd nodig. Je moet hen uitleggen: je hebt nu zoveel stress, dat is niet gezond, we gaan even wandelen, even rusten. De collega’s die de jongeren individueel begeleiden, vertellen ons welke jongeren we best nog eens persoonlijk overtuigen om te ontspannen, omdat die er echt wel nood aan hebben. Die schatten dat eigenlijk veel beter in dan wij.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Ook leggen de medewerkers niet teveel druk op de jongeren. Ze beseffen hoe moeilijk het is voor de jongeren om zich te engageren.

“Er zijn jongeren die zeggen: ik ga komen, maar op het laatste moment gebeurt er toch iets waardoor ze niet kunnen en dat vinden wij geen probleem. Maar jeugdbewegingen en sportclubs hebben daar meer moeite mee. Die denken van: laat dan maar zitten. Voor sommige jongeren geeft die structuur houvast, voor anderen is het iets wat ze niet gewend zijn. Terwijl die jongeren wel vaak geïnteresseerd zijn, maar voor hen heeft de tijdsindeling een heel andere structuur dan bij ons. Als je dagbesteding niet zo gestructureerd is of heel wisselend is of er niet is, dan is ook dat ritme anders, die beleving is anders. De voortdurende onzekerheid neemt veel mentale ruimte in: zal ik wel kunnen werken, zal ik hier wel blijven? Dat is vooral het ergste eigenlijk.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Aan de slag

Omdat er niet meteen een groep van jongeren kan gevormd worden die activiteiten maakt, stelt de verbindingsambassadeur zelf een programma samen. Dat programma streeft naar een mix van activiteiten: sportief, cultureel, expressief en minstens 1 activiteit samen met een andere organisatie. Indien mogelijk speelt het programma in op de interesses van de jongeren.

Bij het leggen van die contacten, focust het project op wat jongeren bindt.

“Je moet niet meteen aan iemand vragen: waarom ben je gevlucht. Dat soort vragen moet je niet direct of op die manier gaan stellen. Je kunt daar wel over praten, maar je moet eerst wel een keer een gewoon gesprek hebben. Het is niet het eerste waar je naar moet teruggrijpen, van hoe is het in uw land en waar is uw familie en zo. Terwijl ik mij kan inbeelden dat sommige mensen hiermee hun sympathie willen tonen, maar eigenlijk zijn dat geen vragen die je meteen op tafel moet gooien. Je moet zo trachten te zoeken naar het gemeenschappelijke. Terwijl het voor bepaalde jongeren gemakkelijker zal zijn om het over het verschil hebben. Onze jongeren met vluchtverleden hebben een verschillende achtergrond en verschillende leefwereld gehad, maar toch je zou moeten zoeken naar wat bindt.”
(Verbindingsambassadeur PSC)

“Soms kom ik jongeren tegen die vroeger bij ons kwamen. Er zijn er die echt wel perfect integreren. Ze bewaren hun eigen identiteit, maar laten ook Belgische dingen binnen. Dan vind ik wel dat het mooi zou zijn als onze jongere lichter ook zo verder kan gaan. Dat die in beide identiteiten kunnen groeien zonder dat ze zichzelf verliezen.”
(Verbindingsambassadeur PSC)

De maandkalender wordt verspreid onder de deelnemers van PSC maar gaat ook naar de LOI's, JOBA Vluchtelingenwerk en binnenkort ook de OKAN-scholen. Veel diensten en organisatie die werken met nieuwkomers, komen minder toe aan vrije tijd. PSC neemt op dat vlak de rol op van een soort draaischijf. De deelname is gratis. PSC bereikt zo'n 130 unieke deelnemers met dit activiteiten aanbod.

Oorspronkelijk ging de verbindingsambassadeur gericht op zoek naar samenwerking. Nu dienen organisaties zich spontaan aan en worden de jongeren van PSC uitgenodigd om langs te komen. Dat voelt veel natuurlijker aan en maakt het ook gemakkelijker om het project verder te zetten.

“Ik vind het plezierig als mensen ons uitnodigen, da's ook een leuke boodschap om te brengen naar de jongeren en het kost mij weinig inspanningen. Zonder veel moeite te doen, gaan er bijna altijd een 10-tal jongeren mee. Ik moet niet liggen ronselen of zo. Jongeren komen zo in een 'grotere' omgeving.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Zo reserveert JES enkele plaatsen op de animatorcursussen. In Park Spoor Noord startte KRAS met een cricketproject waar PSC ook aan mee werkt. PSC speelt mee in een zaalvoetbalcompetitie voor Antwerpse jeugdwerkingen. Kavka nodigde hen uit op een BBQ en gaf uitleg over vrijwilligerswerk. Eén van de jongeren is daar nu ook vrijwilliger. In Antwerpen zijn er veel mogelijkheden en faciliteiten, dus veel opportuniteiten om elkaar uit te nodigen. PSC is een heel goede toegangspoort naar deze jongeren.

“We krijgen ook vaak complimenten over onze jongeren als we ergens komen. Ze zijn hulpvaardig en sociaal. Het zijn leuke mensen. Het is ook fijn om eens een ander publiek te bereiken. Maar er zal zeker ook een gezonde dosis opportunisme inzitten om te kunnen aantonen dat je werkt aan diversiteit. Dat is ook belangrijk voor dossiers en subsidies.”
(Verbindingsambassadeur PSC)

Elkaar uitnodigen loopt vlot, toch vergt het wel extra aandacht om groepen te mengen tijdens zo'n gezamenlijke activiteit.

“Interactie moet je toch stimuleren. Als we samen gaan schaatsen heeft iedereen toch de neiging om in z'n eigen vertrouwde groep te blijven. Maar we hebben ook eens een iftar gedaan met de scouts. Als we samen eten, ontstaat er meer spontane interactie, er wordt meer gebabbeld. In informele settings, kan je mensen makkelijker met elkaar verbinden. Nodig ons uit op evenementen, dan kan ik tonen wat je doet en het kost de organisatie weinig extra werk.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Naast het groepsaanbod doet de verbindingsambassadeur ook individuele toelidingen. Dankzij het grote aanbod in de stad kunnen veel interesses gerealiseerd worden. Wel blijft er nog een grote nood aan betaald vrijwilligerswerk.

“Jongeren die geïnteresseerd zijn in toneel sturen we door naar Madame Fortuna, jongeren die geïnteresseerd zijn in foto of video sturen we door naar Stampmedia. Jongeren die creatieve interesses hebben, verwijzen we naar Fameus en vooral naar stadscanvas, hun specifiek project voor nieuwkomers). In Hoboken zit er jeugdhuis Draaiboom. Ook de kampen en cursussen van Tumult zijn een schot in de roos.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Naast deze toelidingen blijven de jongeren deelnemen aan het aanbod van PSC. Iedereen binnen PSC is er alleen aangekomen, dat leidt tot wederzijds respect over de culturen heen. Contact met andere nieuwkomers is gemakkelijker, zeker als je dezelfde taal spreekt.

Voor PSC is het gemakkelijker om jongeren toe te leiden naar werkingen die goed zijn voorbereid op de komst van de nieuwkomers, zoals Tumult bijvoorbeeld. Dan gaat het bijna vanzelf. Maar ook in een volledig witte volleybalclub kan een jongere goed opgevangen worden door z'n teamgenoten. Andere interacties gaan soms wat stroever.

“Met sommige jongeren blijft er een duidelijk verschil in leefwereld. Zowel met jeugdwereld als met andere vormen van jeugdwerk zoals jeugdbewegingen. Nieuwkomers stellen zich erg nederig, voorzichtig en introvert op. Het is hun manier om respect te tonen. Soms vinden zo minder aansluiting bij de energie en de extravertie in een jeugdwereld. Maar ook in een jeugdbeweging zijn er omgangsvormen en gebruiken die moeilijk liggen, zoals alcoholgebruik bijvoorbeeld. We zoeken vooral naar groepen die wat flexibeler kunnen omgaan met tradities. Hoe meer verscheiden de groepssamenstelling, hoe minder dominant de gebruiken van één groep kunnen doorwegen.”
(Verbindingsambassadeur PSC)

Op sommige plekken voelen nieuwkomers zich minder welkom.

“Dat zijn plekken die normatief zijn zoals een zwembad of een bowlingbaan met onzichtbare regels die de jongeren niet kennen en die je soms ook niet goed kan uitleggen. Als jongeren die regels niet volgen, wordt dat soms gezien als arrogantie of een gebrek aan respect. Maar het is puur omdat ze de sociale codes niet kennen. Hun weg vinden is een kwestie van trial en error en ze worden vaak verkeerd begrepen. Want hun intentie is net om beleefd en respectvol te zijn. Niet zozeer de huidskleur, maar hoe ze gekleed gaan ‘verraadt’ soms ook dat ze nog nieuw zijn in ons land en dat zorgt ervoor dat ze soms meer in de gaten worden gehouden, dat mensen meer op hun hoede zijn. Ze worden strenger of met andere criteria beoordeeld. Ze slikken dat wel, ze hebben nog sterk in die drive als nieuwkomer. Maar op langere termijn zijn dat wel niet de leukste herinneringen. Ik word dan als begeleider aangesproken, terwijl je evengoed de jongeren zelf kunt aanspreken op hun gedrag. Het is niet fijn als iemand achter je rug over jou komt klagen.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Toch blijft de verbindingsambassadeur proberen om jongeren toe te leiden naar organisaties die niet voorbereid zijn op de komst van nieuwkomers. Je kan de jongeren niet van alles behoeden en je moet soms ook gewoon geluk hebben dat het klikt met de groep.

“Ik ga ermee om als een grote broer, je wil ze wat de weg wijzen, maar ik ga ze niet overbeschermen. Het leven blijft het leven, of je nu nieuw bent of niet, en daar horen ook tegenslagen bij. En het kan niet altijd en overal klikken. Soms werkt het niet. Maar ik blijf het wel moeilijk hebben als ‘mijn’ jongeren tegen een muur botsen. Ik blijf mij verantwoordelijk voelen en ik zie hoe hard ze hun best doen. Als er mensen zijn die zich dan negatief uitlaten tegen hen, dan treft dat mij ook.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Een beperkt aantal organisaties geniet ondertussen het vertrouwen van de jongeren. Ze hebben het er onderling over en ze gaan er autonoom naartoe. Hier en daar zijn er al ankerfiguren die nieuwkomers kunnen onthalen. Bij de meeste organisaties moet de verbindingsambassadeur nog faciliteren: uitleggen wat het is en de eerste keren meegaan.

“Als ik het niet vergeet, stuur ik een berichtje achteraf naar de jongere en de ontvangende organisatie om te horen hoe het verlopen is, maar meestal is het wel snel duidelijk: als de jongeren enthousiast zijn is dat het duidelijkste teken. Als jongeren blijven gaan zonder mij, dan beschouw ik de toeleiding als geslaagd.” (Verbindingsambassadeur PSC)

Verdere toekomst?

PSC wil graag de verbindingsambassadeur in dienst houden en het netwerk in stand houden, weliswaar met meer vrijheid en inspraak voor bestaande en nieuwe partners. Ze kunnen nu samen nieuwe acties starten en zijn minder gebonden aan de doelen en acties uit de aanvraag. PSC vraagt aan de partnerorganisaties om minimaal op de hoogte zijn van elkaars werking en activiteiten en om van daaruit nieuwe initiatieven nemen. Het valt op dat mensen elkaars werking echt niet kennen. Die lacunes dichten, helpt de jongeren maar ook de organisaties sterk vooruit. PSC wil nog meer uitgroeien tot een gestroomlijnde tussenpersoon tussen organisaties die nieuwkomers op de 1ste lijn ontvangen (OKAN, Joba vluchtelingenwerk, LOI, opvangcentra...) en vervolgens de jongeren via hun netwerk laten doorstromen naar vrijetijdsorganisaties of bestaande jongerenwerkingen.
